

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. XV. Matrimonium impuberum, etiam clandestinum, juris interpretatione habet rationem Sponsalium; forte & Matrimonium clandestinum puberum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

ubi votum impeditur aliquo facto intrinseco, non obligatur votens ad implendum, etiam impedimento cessante. Hæc ille.

446. Colligitur ex iure. Cap. 3. de Convers. conjug.

Quæris, quomodo hoc colligatur ex illo textu? Responso patebit ex verbis textus, quæ talia sunt: *Quidam intravit monasterium invitâ uxore: quâ ipsum repetente, coactus est ad eam redire: eâ mortuâ quæris, an ipse cogatur reverti ad monasterium, an aliam possit ducere in uxorem? Consultationi tuæ taliter respondemus, quod votum non tenet, unde ratione voti ad monasterium non tenetur redire.*

Ubi Glossa verb. *Non tenetur. Id est, inquit, non debet ab Ecclesia compelli; ipse tamen peccat, si non perficit, quod vovit, ex quo impedimentum cessavit: arg. 17. q. 2. Nos novimus Bern. Sed hæc Glossa non est audienda, si intelligat regressum ad monasterium; secus si abstinentiam ab alia uxore; quia jus præsumit tali casu votum simplex castitatis, ratione cuius impeditur à secundo Matrimonio.*

447. Explicatur cap. Placet 12. de Convers. conjug.

Et hoc est quod dicitur cap. *Placet, 12. eod. tit. in quo agitur de quadam muliere, quæ credens maritum suum esse mortuum, habitum Religionis assumpserat; & eo reverso, de monasterio educta fuerat. Consultus desuper Celestinus 3. an post obitum viri sit ad regularem observantiam compellenda? Respondit: Quod licet votum ejus usquequaque non tenuerit, eatenus tamen fuit obligatorum, quatenus se poterat obligare: promisit enim intrando monasterium, se non exalturam carnis debitum, quod erat in potestate ipsius; redire verò ad seculum in ejus potestate non erat, sed in potestate mariti, & ideo quantum ad ipsam tenuit votum: quod post viri obitum tenere non desit, cum ad eum casum, à quo poterat efficax habere principium pervenisse noscatur.*

Intellige ly *Tenere non desit*, quantum ad ipsam, id est, quantum ad petitionem debiti, immo & redditionem: nam supponit jus, quod voluerit se obligare ad castitatem quantum poterat; poterat autem se obligare ad non reddendum debitum post viri obitum. Et ideo subjungit Pontifex: *Consultius itaque dicimus, & ei congruentius ad salutem, ut ad monasterium redeat, ubi bonâ ductâ intentione Professionem fecit, & habitum Religionis accepit. Si verò ad hoc induci non poterit, ipsam invitam credimus non cogendam.*

Abbas;

Non ait Pontifex: necessarium ei esse ad salutem, ut ad monasterium redeat, quod dicere debuisset, & indubiè dixisset, si judicasset peccatum fore non redire; sed solum ait: *Consultius & ei congruentius ad salutem id esse; quia nimirum manendo in sæculo, exponit se aliquali periculo rursùm nubendi, contra simplex votum castitatis. Hinc Abbas in præfatum caput. Nota, inquit, 3. quod votum emissum tempore inhabili, non obligat tempore habili. Ratio; quia paria sunt nul-*

lum & minus efficax, ut in cap. 2. de Transl. Prælat. Hæc ille.

Itaque sicuti votum de re physicè aut moraliter impossibile, non obligat eâ factâ possibile, nisi talis fuerit intentio votentis; sic itidem promissio Matrimonii, physicè aut moraliter impossibilis, qualis est promissio Matrimonii in casu proposito, non obligat Matrimonio facto possibili, nisi talis fuerit intentio promittentis. Quod addo; quia nulla est ratio, quare obligatus huic sponsæ, non possit sub conditione alteri promittere Matrimonium pro tempore, quo prior obligatio vel per mortem, vel ob aliam causam cessaverit.

Atque hoc, & non aliud probatur ex juribus suprâ allegatis; nam supponit Pontifex, quod illi proficentes ab initio voluerint se obligare voto simplicis castitatis in proprio præjudicio, sive in quantum possent se obligare; poterant autem se obligare ad non petendum debitum stante Matrimonio, & absolutè ad abstinentium ab omni actu venereo, soluto Matrimonio.

Et ita in casu præsentis, quando nulla est ratio contrahendi secunda sponsalia, & ab utraque parte est cognitio priorum, censerent possent sponsi intendere obligationem pro eo tempore, quo vel per mortem, vel ob aliam justam causam cessabunt priora sponsalia, ne alioquin efficiant actum omninò frustraneum, quod præsumi minimè debet. Hinc ponitur

CONCLUSIO XV.

Matrimonium impuberum, etiam clandestinum, juris interpretatione habet rationem Sponsalium; forè & Matrimonium clandestinum puberum.

Certum est, jure antiquo Matrimonium impuberum, vel unius impuberis & alterius puberis, habere rationem sponsalium. Subscribo verba juris: *Quia vero nobis consistare non potuit, cujus ætatis esset puella, cum eidem viro extitit desponsata, cum dicitur, quod circiter duodecim annos habebat; utrimque prudentia tunc in illa suppleret ætatem: Respondemus, quod si puella nubilis non erat ætate, cum sepefatus vir desponsavit eandem, & ætatem in ea prudentia non supplebat, procul dubio inter eos non conjugium, sed sponsalia contracta fuerunt: quamvis ab ipso viro eadem fuerit subarrata. Ita Innoc. 3. Episcopo Abbatem. & refertur cap. fin. de Despons. impub.*

Idem statuit Bonif. 8. cap. un. eod. tit. in 6. ibi: *Idem quoque si pubes & impubes, vel duo impuberes, non proximi pubertati, & in qui-*

448. Promissio Matrimonii non obligat eo facto possibili;

449. Jure antiquo Matrimonium impuberum habet rationem sponsalium.

C. fin. de Despons. impub.

quibus etatem malitia non supplebat, per verba contractum de presenti: sponsalia enim illa, que juris interpretatione tantum fuerunt sponsalia de futuro &c. Ubi etiam decernitur, ex talibus sponsalibus oriri impedimentum publicæ honestatis, hisce verbis: Per dictum tamen contractum, qui valuit ut potuit, non sicuti agebatur, publicæ honestatis iustitia est inducenda. Cum autem illa jura non distinguant inter Matrimonium clandestinum, & non clandestinum, neque nos distinguere debemus, si spectemus solum jus antiquum.

450. De ritum clandestinum ubi obligat Trid.

Difficultas aliqua est de Matrimonio clandestino, ubi obligat Conc. Trident. quod, in suo loco videbimus, non solum prohibet, sed etiam irritat Matrimonium clandestinum, sess. 24. de refor. Matr. cap. 1. ibi: Qui aliter quam presente Parocho, vel alio Sacrate, de ipsius Parochi seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus Matrimonium contrahere attentabunt; eos sancta Synodus ad se contrahendum omnino inhabiles reddit. Aliqui affirmant Concil. ibi corrigere jus antiquum; ac proinde hodie Matrimonium clandestinum impuberum non habere rationem sponsalium; quia is contractus peccat in forma; cum deficiat solemnitas requisita in Trident. eique jus resistat.

451. Affirmat Sanchez, & probat.

Sed contrarium docet Sanchez lib. 1. disp. 21. n. 5. dicens, jus antiquum incorrectum manere. Probat: quia Trident. solis veris Matrimonii formam præscripsit, illisque clandestine celebratis resistit; at hujusmodi impuberum, vel quando alter est impubes, contractus nec est, nec fuit verum Matrimonium, sed juris interpretatione sponsalia; ergo &c. Et ita declararunt Cardinales, ut refert Petrus de Ledesma de Matr. q. 45. art. 5. p. 2. post dub. 4. fol. 181. colum. 2. & Barbosa verb. Matrim. n. 28. Itaque contractus ille neque in ratione Matrimonii, cum non sit Matrimonium; neque in ratione sponsalium à Trident. irritatur, cum, ut supra dictum est, sponsalia clandestina de facto adhuc valeant.

452. De ritum in foro conscientie?

Pet. de Ledesma supra fol. 182. col. 2. ait, in foro conscientie, nisi habuerint expressam obligandi se intentionem meliori modo, quo poterant, nec esse Matrimonium; nec sponsalia, & textus oppositum decedentes, præsumptivè, & in foro externo procedere. Ita refert Sanchez supra n. 1. Et probatur ex doctrina Bart. (quæ communis est teste Covar. 4. decret. 1. p. c. 3. n. 3.) l. 1. §. Si quis ita, n. 5. ff. de Verb. oblig. ubi per illum textum ait, quoties agitur de contrahenda obligatione, à duorum voluntate pendenti, actum non valentem eo modo quo fit, minimè valere modo, quo fieri potuit; quia actus agentium non debent ultra eorum

intentionem operari; l. Non omnis, initio, ff. Si cert. peta.

453. Affirmat Sanchez.

Contrarium nihilominus videtur dicendum cum Sanchio n. 2. & Aliis, quos citat. Probat ipse; quia ubi forum externum non innuitur falsæ præsumptioni, uterque forum idem judicat; & in Matrimonio ac ejus impedimentis idem in utroque foro sentiendum est; sed cognitâ veritate, & ubi non constat de opposita intentione, Judex in foro externo judicabit esse sponsalia, & ex his oriri publicam honestatem: ergo idem in foro conscientie censendum est. Et ratio hujus decisionis est, ob contrahentium intentionem, qui videntur voluisse sponsalia contrahere, casu quo Matrimonium minimè valeret; & quando actus includitur in eo, quod fit, si non valet eo pacto quo fit, valet meliori modo, quo valere potest: sponsalia autem virtute clauduntur in Matrimonii contractu. Unde non est dicendum extendi actum ultra contrahentium intentionem, sed in illo actu, quando contrahentes non habuerunt expressè intentionem contrariam, includitur intentio se obligandi eo modo, quo poterant. Hæc Sanchez.

454.

Sponsalia virtute clauduntur in contractu Matrimonii.

Porrò sponsalia virtute claudi in Matrimonii contractu, probatur; quia cum Matrimonium sit vinculum perpetuum, ut deinceps conjuges unum sint, eo ipso quod consentiant in Matrimonium, volunt tunc, & tempore futuro jungi; ergo obligari volunt in futurum; hoc autem est velle sponsalia; ergo nisi aliquid aliud obstat, Matrimonium invalidum in ratione Matrimonii, potest esse validum in ratione sponsalium; atqui in casu proposito nihil aliud obstat; ergo est validum.

455.

Tripliciter refertur ad doctrinam Bartoli ex Covar.

Ad doctrinam Bartoli in contrarium allegatam, tripliciter responderi potest ex Covarruvia supra n. 4. Primò; eam intelligendam esse, quando actus est nullus ex defectu formæ; secus quando dumtaxat ex defectu causæ efficientis, prout hic contingit. Secundo; quamvis in aliis contractibus doctrina Bartoli foret vera, aliter tamen hic sentiendum favore Matrimonii. Tertio & optimè; doctrinam Bartoli solum habere locum, quando obligatio, quæ contrahi poterat, non includitur in obligatione contracta, jam autem; ut ait Covar. supra, sub contractu Matrimonii, etiam sponsaliorum conventio comprehenditur, & ubi id, quod fieri poterat, sub eo, quod fit, includitur, actus invalidus eo pacto, quo fit, valet eo, quo fieri poterat, l. 13. ff. de Servit. Si tam angusti loci demonstratione factâ, via concessa fuerit, ut neque vebiculum, neque jumentum eâ inire possit, iter magis quam via, aut actus adquisitus videbitur. Ubi concessio viæ, quamvis invalida eo pacto quo fit, valet tamen eo quo fieri poterat; quia

814

L. 13. ff. de Servit.

Ubi concessio viæ, quamvis invalida eo pacto quo fit, valet tamen eo quo fieri poterat; quia

448. Infirmi...

450. De ritum...

451. Affirmat...

452. De ritum...

452. De ritum...

453. Affirmat...

814

L. 13. ff. de Servit.

quia iter includitur sub via; & per consequens concessio itineris sub concessione viae.

456.
Limitatio.

Atque hæc satis de prima parte Concluf. quæ tamen sic intelligas velim, ut impuberes, vel unus pubes, & alter impubes, non habeant intentionem expressam contrariam, scilicet non contrahendi sponsalia, si Matrimonium non valeat; tunc enim in foro conscientie nulla foret obligatio, quia nec jus eos adstringit absque eorum intentione: neque eorum intentio implicita adest, quæ sanè excluditur per expressam contrariam. Unde non sunt sponsalia simpliciter, sed juris interpretatione; quia jus præsumit consensum in Matrimonium futurum, quæ præsumptio non habet locum, ubi constat de opposito. Sicuti copula post sponsalia juris antiqui interpretatione est Matrimonium, quia jus antiquum præsumit consensum de præfenti, ne aliquam copula sit fornicaria; si tamen reverà non intervenerit talis consensus, sed constet de opposito, in conscientia nulla est obligatio.

457.
An sufficiat, quod non constet de explicito consensu in Matrimonium.

Sed dicit aliquis; quare non sufficit, quod non constet de explicito consensu in Matrimonium futurum, sicuti sufficit, ut Professio invalida non obliget in conscientia per modum voti simplicis, quod non constet de intentione explicita se obligandi independentem à Religione, ut Plurimi docent? Respondet dispartitè esse; quod consensus in Matrimonium de futuro virtualiter, ut dictum est, includatur in consensu Matrimoniali de præfenti, per quem utique tradit se quantum potest; non sic autem votum simplex continetur in Professione Religionis; nam votum simplex non est via ad illam, sicut sponsalia sunt via ad Matrimonium.

Deinde, dici posset; quod cum impuberes defectu ætatis non ita possint distinguere Matrimonium à sponsalibus, censeantur contrahere potius eo modo quo possunt, quam hoc vel illo modo, quod in Professione, utpote requirentem provectionem ætatem, non habet locum. Denique, longè difficilius est fervare castitatem in sæculo, quam in Religione, propter frequentiora pericula peccandi contra eam in sæculo, quam in Religione. Ergo nisi constet, quod aliquis voluerit se obligare voto simplici, independentem à Religione, non videtur in conscientia obligatus, quamquam jura in foro externo præsumerent illam voluntatem, nisi constaret de opposita.

458.
An Matrimonium clandestinum puberum habeat rationem sponsalium. Negat Sanc.

Sed pergamus ad secundam partem Concluf. & videamus, an sit eadem ratio Matrimonii clandestini puberum; nam & illud hodie invalidum est in ratione Matrimonii, ut supra ostendimus ex Conc. Trident. sess. 24. de refor. Matr. c. 1. Quæstio ergo est, an saltem sit validum in ratione sponsalium. Sententiam negantem amplectitur Sanchez disp.

20. n. 3. & probat 1. ex ipso decreto Trident. & probat ibi: *Ad sic contrahendum eos sancta Synodus omnino inhabiles reddit*: ergo taliter contrahentes nihil profus efficiunt; si enim valeret contractus ut sponsalia, non essent omnino inhabiles, sed aliquo modo essent habiles; sicut cap. un. de Despons. impub. in 6. loquens de Matrimonio impuberum, non appellat eos inhabiles; sed potius dicit valere contractum ut sponsalia. Confirmatur; quia Trident. decernit, eum contractum esse irritum & nullum; ergo non valet ut sponsalia, alias non esset nullus, sed aliquo modo validus.

Respondetur: Concilium non reddere eos omnino inhabiles ad quemlibet contractum, etiam clandestinum; quia possunt sponsalia clandestina contrahere, ut supra diximus; sed tantum reddit eos omnino inhabiles ad sic, id est, ad clandestinè contrahendum Matrimonium; nam ex solo Matrimonio clandestino oriuntur inconvenientia, quæ Concil. vult evitare.

Nec obstat; quod cap. un. de Despons. impub. impuberes non appellat inhabiles, sed potius dicit valere contractum ut sponsalia; nam de illo casu ibi expressè agitur; minime autem in Conc. Trident. quod solum voluit ibi irritare clandestina Matrimonia in ratione Matrimonii; & idèd nihil debuit ibi dicere de sponsalibus, sed reliquit illa secundum jus antiquum.

Ex quo patet responsio ad confirmationem; quam vis enim Concil. decernat, eum contractum esse irritum & nullum, hoc tamen intelligendum est in ratione Matrimonii.

Hinc ex eisdem verbis Concilii paucis additis, scilicet: *Et hujusmodi contractus irritos & nullos esse decernit, prout eos præfenti decreto irritos facit*; Coninck disp. 21. n. 47. probat oppositam sententiam, quam ipse sequitur, subjungens dictis verbis: Ubi aperte ostendit, se earens ac eodem modo eos contractus reddere irritos, sicut personas reddit inhabiles ad sic, scilicet clandestinè contrahendum: atqui nullo modo tales personas reddit inhabiles, ut clandestinè contrahant sponsalia; ergo nec contractum reddit irritum, quatenus habet præcisè rationem sponsalium. Hæc ille.

Probat secundò Sanchez suam sententiam; quia quoties jus resistit contractui, nulla profus civilis aut naturalis oritur obligatio; sed Trident. resistit huic contractui, illumque poenâ afficit; tamquam peccata foventem, & contra bonos mores; ergo ex eo nulla oritur obligatio.

Respondetur: non resistere Concil. nisi contractui Matrimonii quæ Matrimonialis est, non quæ sponsalitiis; quia dumtaxat ut Matrimonialis fovet peccata, & est contra bonos mores.

462. Probatur 3.
 Probat tertio; quia quando actus non valet ut agitur, tunc valet eo modo, quo valere potest, quando est defectus ex parte causæ efficientis, ut contingit in Matrimonio impuberum; habet enim debitam formam, solum claudicans defectu ætatis contrahentium; secus quando defectus contingit ex parte causæ efficientis & formæ, tunc enim prorsus corrumpit contractus. Sed in hoc casu claudicat Matrimonium ex parte causæ efficientis, cum Trident. reddat contrahentes inhabiles; & ex parte formæ, deest enim solemnitas essentialis ibi requisita; ergo &c.

459. Confirmatur.
 Et confirmatur; quia adhuc quando contractus solum claudicat ex parte causæ efficientis, si jus illi resistat, nec valet ut agitur, nec ut agi potuit, ut constat ex cap. *Quod in dubiis*, 8. de Renuntiatione, ubi licet Clericus possit renuntiare beneficio in sui præjudicium, si renuntiet in manibus laici, dicitur renuntiationem esse nullam, eo quod jus ei renuntiationi resistat; hæc sunt verba juris: *Quod in dubiis*. Et infra. *Hi præterea, qui beneficium Ecclesiasticum sibi collatum sponte in manum laicam resignantes, illud demò à laico susceperunt, eodem sint beneficio spoliandi, licet resignatio talium facta laico nullam obtineat firmitatem.* Trident. autem resistit Matrimonio clandestino.

463. Respondetur.
 Respondet ut supra; resistit Matrimonio clandestino in ratione Matrimonii, concedo; in ratione sponsalium, nego. Et similiter, licet Matrimonium clandestinum claudicat, tam ex parte efficientis, quam formæ, in quantum est Matrimonium; attamen neque ex parte efficientis, neque ex parte formæ, in ratione sponsalium; quia neque tales personæ sunt inhabiles ad contrahenda sponsalia, neque ad formam sponsalium ullo modo requiruntur, ut fiant coram Parocho aut testibus; nec ullum jus resistit clandestinis sponsalibus.

464. Probatur.
 Quantum ad cap. *Quod in dubiis*, resignatio beneficii, de qua ibi agitur, nullo alio modo potest valere, quia jus ei resistit secundum omnem omnino modum; vel assignet Sanchez illum modum, secundum quem potest valere; prout hæc sententia assignat modum, secundum quem potest valere Matrimonium clandestinum puberum, & modum, secundum quem non valet.

464. Probatur.
 Præterea probatur sententia Coninck: quia ubi id, quod fieri poterat, includitur in eo, quod fit, actus invalidus eo pacto quo fit, valet eo pacto, quo fieri poterat, ut supra dictum est de Matrimonio impuberum; sed etiam Matrimonium clandestinum puberum, virtute includit consensum sponsalium, quia etiam per hoc Ma-

rimonium intendunt contrahentes sibi mutuo dare absolutum & perpetuum jus in mutua corpora ad usum Matrimonii, & perpetuam cohabitationem; ergo non solum pro præsentis voluntate se obligare, sed etiam pro futuro.

Sicuti si aliqui his verbis contraherent: *Ego te ex hoc nunc habeo perpetuo pro legitima uxore*, aut, *pro legitimo marito, ac perpetuo tibi cohabitabo*, expressè se obligarent ad postea contrahendum Matrimonium, si quo casu illud tunc de facto non contraherent. Nam expressè promitterent, inquit Coninck supra num. 46. ea, quæ aliter implere nullo modo possent: atqui dum his verbis: *Ego te accipio in meam*, aut, *in meum*, aut similibus contrahunt, idem implicitè promittunt: ergo eodem modo se obligant, ut postea contrahant Matrimonium, si hoc tunc fortè non contraxerint, modò personæ tales sint, quæ non habeant impedimentum perpetuo dirimens. Hæc ille.

465. Confirmatur.
 Confirmatur ex ratione textus cap. unic. de Despons. impub. in 6. ubi videtur inferri, Matrimonium impuberum, nulum in ratione Matrimonii, valere ut contractus sponsalium, ex eo, quod actus, qui non valet ut geritur, valeat ut potest; adeoque videtur supponi verba de præsentis in seipsis includere obligationem sponsalium.

466. Negatur.
 Sed hoc negatur à Dicastillone disputatione tertiâ, numero decimo octavo, ubi sic ait: Eo textu, absque illatione ulla, illud decernitur pro Matrimonio impuberum, ita ut valeat pro sponsalibus ex interpretatione juris; tantumque in eo textu inferitur, quod contractus Matrimonii impuberum, qui non valet ut agebatur, sed ut ex dispositione juris potuit, nempe ut sponsalibus, inducat impedimentum publicæ honestatis, quod oritur ex contractu sponsalium. Ita Dicastillo. Verba textus vide supra circa initium Conclus.

466. An Matrimonium impuberum ex natura sua habeat vim sponsalium.
 Et, ut verum fatear, si nuda verba textus consideremus, non probant Matrimonium impuberum ex natura rei habere rationem sponsalium, sed solum ex dispositione seu interpretatione juris, ut patet ex his verbis: *Sponsalia enim illa, quæ juris interpretatione tantum fuerunt sponsalia de futuro, licet verba consensum exprimentia de præsentibus haberent, & Matrimonium contrahere intendunt contrahentes.* Quod autem in hac intentione contrahendi Matrimonium, virtualiter includatur intentio contrahendi sponsalia, ibi expressè non dicitur.

Interim ipsa natura contractus de præsentibus, videtur sibi se necessaria interpretatio, videtur quodammodo significare voluntatem contrahendi in futurum; non sic tamen, quin possit contraria aliquando vo-

non habetur
de contractu
puberum.

luntas intervenire, etiam stante adhuc veritate contractus de presenti; & idè debuit accedere interpretatio juris, ut generaliter præsumeretur consensus sponsalitiis, nisi de opposito constaret. Porro hæc interpretatio juris non habetur, nisi de contractu impuberum, cui jus non resistit, sed potius favor; cum tamen contractui clandestino puberum omninò resistat, illum non tantum prohibendo, sed etiam irritando, ipsosque contrahentes inhabilitando; ut proinde non videatur illa interpretatio juris in ipso habere locum, & idè non præsumendum fore consensum de futuro, nisi expressè de illo constet; atque exindè Matrimonium clandestinum puberum non habere rationem sponsalium, nisi fortè contrahentes expressè intendissent contrahere sponsalia, casu quo non valeret Matrimonium.

467.
Probat
equidem v.
lere, si con-
trahentes
obligationem
intendant.
Trident.

Sicuti Professio ante ætatem, requisitam à Conc. Trid. sess. 25. c. 15. de Reg. In quacumque Religione tam virorum quam mulierum Professio non fiat ante 16. annum completum, nullam omninò inducit obligationem, nequidem in ratione voti simplicis, eò quod jus ei resistat, dicens: *Professio autem antea facta, sit nulla, nullamque inducat obligationem*. & c. nisi fortè vovens expressè intendisset se obligare quocumque modo possibili, sive voto simplici, sive solemn.

Respons.
Sanchez,
pro parte
negante.

Respondet Sanchez supra n. 6. quod obligatio voti simplicis sit in ordine ad Deum, cui omne cor patet, quare sola intentio sufficiens fuit ad obligandum; at verò intentio sola, sine actu externo valido, intentionis significatio, non potest obligare ad sponsalia, quæ sunt contractus inter homines.

Nec obstat dicere, inquit ille, in Matrimonio virtute claudii sponsalia, & ex alia parte adesse legitimam intentionem, quia quando explicatur inter puberes per sola verba de presenti, tam contractus de presenti, quam de futuro, sub eo inclusus, omninò corrui; undè sola manet intentio, destituta signo aliquo externo, sufficienti ad producendam obligationem inter homines. Hæc ille.

468.
Quid do-
ceat Dicastillo.

Quamvis Alii apud illum contrarium doceant, quos sequi videtur Dicastillo sup. n. 19. Cum enim, inquit, potuerint per sponsalia se obligare, tunc manebunt obligati, non tamen merè & præcisè ex vi Matrimonii clandestini attentati; sed ex vi adjuncti animi, & contractus sponsalitiis, ibi imbibiti. Hæc ille.

Et tamen n. præced. videtur negare illam imbibitionem, dicens: Ad probationem verò & confirmationem negandum est, in eo textu inferri Matrimonium impuberum, nullum in ratione Matrimonii, valere ut contractum sponsalitiis, valere ut potest, quasi ibi supponatur verba de presenti in

leipsis includere obligationem sponsalitiis. Et num. 16. sic ait: Matrimonium clandestinum non obligat jure naturali tamquam contractus sponsalitiis; verba enim de presenti nullam continent promissionem de futuro adhuc implicite. Ita Dicastillo.

Si verba de presenti in seipsis non includunt aut continent obligationem seu promissionem sponsalitiis adhuc implicite, quomodo verum est, quod maneat contrahentes obligati ex vi adjuncti animi, & contractus sponsalitiis, ibi imbibiti? Quid est aliud esse imbibitum, quam esse inclusum? Expectabo responsum.

Et verò quia Sanchez admittit inclusio- nem, idè, ut defendat suam sententiam, asserit, contractum de futuro, ibi inclusum, simul omninò corrui cum contractu de presenti, eò quod jus resistat contractui de presenti; isque deficiat non tantum ex parte causæ efficientis, sed etiam formæ essentialis, à jure novo Trident. præscriptæ.

Hinc etiam idem Auctor supra numero 4. negat, hujusmodi contractum juramento firmari; quia tale juramentum est contra bonos mores; porro ut habet Reg. 58. de Reg. juris in 6. *Non est obligatorium contra bonos mores præstitum juramentum*. De quo alibi egimus.

Imò probabilius credit num. 5. non teneri, quando animo decipiendi sic contraxit, licet Virginem defloravit; quia quoties virgo intellexit, vel potuit & debuit intelligere, se decipi, non tenetur deceptor eam ducere: sed in hoc casu femina scire debuit se decipi, cum forma contrahendi Matrimonia, tradita in Trid. deficiat, & sit tam vulgaris, ut sit crassissima ignorantia id nescire; ergo & c. Sic Navarr. l. 4. Confil. tit. de Sponf. in 1. edit. conf. 1. num. 4. in 2. tit. de Clandest. Despons. conf. 3. num. 4. ubi hæc ait: Is qui Matrimonium contraxit absque Parocho & testibus cum virgine, & eam defloravit, ad eum modum satisfacere tenetur, quo modo satisfacere tenetur, qui defloravit virginem volentem, & non deceptam. Ubi nota, amplius censere Navarrum, non teneri restituere: nam deflorans virginem volentem, nil tenetur restituere.

Immo credo non teneri eam ducere, licet vero animo contraxerit illud Matrimonium, & eam deflorarit. Probat; quia non tenetur ratione contractus, qui prorsus irritus fuit, nec ratione injuriæ illatæ; quia ipsa sciuit, vel scire debuit Matrimonium esse nullum, & pœnâ gravissimâ debitum.

Et confirmatur; quia majorem intulit injuriam, quando fictè contraxit; nam ultra deflorationem interfuit injuria doli; ergo si quando fictè contraxit, non tenetur, ut probavi-
à for-

469.
Sanchez do-
cet contra-
ctum de fu-
turo imbi-
bitum simul
corrui.

Et negat
eum firmari
juramento.

470.
Item tenetur
eo qui vir-
ginem de-
floravit.

Navarr.

471.
Probat.

Confirmat.

à fortiori, quando verè; cum in utroque eventu contractus fuerit nullus, & in priori gravior fuerit injuria: & hoc videtur tenere Navar. proximè citatus; indistinctè enim de clandestinè contrahente, virginemque deflorante, dixit, eà solà obligatione altringi, quâ deflorans virginem volentem, tenetur; quare eadè ratione dicendum est, hunc minimè teneri restituere.

472. *Alia probatio.* *Sons.* *Enriquez.* *Capta.* Et tandem probatur ex doctrina, quam tradunt Sorus 4. distin. 29. quæst. 2. art. 1. vers. *Hoc tamen addiderim.* Enriquez lib. 12. de Matrimon. cap. 10. num. 4. Capua lib. 2. decif. cap. 80. num. 12. ubi dicunt, promittentem consanguineæ Matrimonium, si Papa dispensaverit, eamque deflorantem, non teneri Papâ dispensante, eam ducere, eò quòd contractus est jure reprobatus: cum tamen valdè dubium sit, eum contractum esse reprobatum; ergo à fortiori in nostro casu non tenebitur, cum constet Matrimonium clandestinum jure reprobatum esse, & redditum prorsus nullum. Hactenus Sanchez.

473. *Contra arguitur.* Sed contra arguitur; non est crassissima ignorantia, id nescire, quod nesciunt multi Viri docti; sed multi Viri docti nesciunt, Matrimonium clandestinum ita esse irritum, ut nequidem habeat rationem sponsalium; nam contrarium satis probabiliter docent, teste ipso Sanchio supra num. 2. ergo ignorantia, quâ virgo id ignorat, non est crassissima; ergo virgo putans probabiliter eum Coninck, & Aliis multis, Matrimonium clandestinum saltem habere rationem sponsalium, & idèò consentiens in sui deflorationem, merito dicitur nolens & decepta; potuit enim cogitare, deflorantem etiam esse in eadè sententia, et si contrarium scivisset, nullatenus consensisset in deflorationem. Imò potuit nunquam aliquid audivisse de opposita sententia. Quâ ergo ratione benè dicitur volens & non decepta?

474. *Coninck p. 10.* *Contra arguitur.* Quin Coninck supra num. 45. cum Aliis, quos citat ex Sanchio, credit verius, talem obligari eam ducere, si puella invincibiliter credidit, illud Matrimonium esse validum. Nam, inquit, quòd ignoret jus clarum, etsi in foro externo possit facere suspicionem quòd spontè fuerit decepta; tamen in foro conscientie nihil facit ad rem, si verè bonâ fide processerit, & illud jus omninò ignoraverit. Quod multò magis dicendum est, si illa Matrimonia habeant vim sponsalium. Hæc ille.

474. *Quomodo p. 10.* *Contra arguitur.* Quod attinet ad confirmationem illius contractus per juramentum appositum, certum prorsus est, juramentum non posse illum contractum facere validum in ratione Matrimonii de præsentibus; quæstio ergo solùm esse potest, an confirmet eum in ratione

sponsalium: Coninck supra n. 44. sic sentit de præsentibus controversia: Si juramentum cadat præcisè super ipsum contractum, ut est præsens traditio corporum, ut si contrahentes dicant: *Juro me te accipere in meam*, tunc propriè non confirmat contractum, nec ad aliud obligat, quàm ut contrahentes bonâ fide agant; quia tunc solùm jurant se verè ex animo contrahere. Quare qui jurat se verè vendere equum, si eum postea non tradat, non est perjurus. Si tamen contrahentes jurarent, se eum contractum perpetuò habituros ratum, aut se habituros perpetuò pro conjugibus, omninò tenerentur postea contrahere, nisi sibi mutuo obligationem remitterent. Hæc ille.

Et ratio esse potest; quia illud juramentum, prout respicit contractum futurum juxta leges Ecclesie, ut suppono, non est contra bonos mores; quia ille contractus futurus non vergit in æternæ salutis dispendium, sive non est peccaminosus; ergo Reg. juris, supra à Sanchio allegata, hic non habet locum. Aliter ergo probandum foret, illud juramentum non confirmare istum contractum, quatenus habet rationem sponsalium.

His ita disputatis pro utraque sententia, liberum sit Lectori eligere quam maluerit; quia utraque verè probabilis est, & ab omnibus ut probabilis agnoscitur, & pro utraque allegatur declaratio Cardinalium. Ex quo patet quare in Conclusione addiderim illam particulam; *Forè*, quæ solet significare incertitudinem rei, de qua loquimur. Sed pergamus ad alia, & primò videamus, an magis certa sit Conclusio, quæ sequitur, & sic sonat:

CONCLUSIO XVI.

Fornicatio Sponsæ non est propriè adulterium.

475. *Prima probatio Concluse ad adulterii.* *Sanchez.* *C. 2. 36.* *D. Thom.* *Lex illa præteritorum Principum ibi raptum dicit*
Hanc Conclusionem probat Sanchez 475. 7. disputatione secundâ; numero secundò, ex adulterii definitione, quam tradit, inquit, Gelasius Pontifex cap. *Lex illa* ad finem, 36. q. 1. & Divus Thomas 2. 2. quæstione 154. articulo octavo in corp. *Est alieni tori violatio*; sed accedens ad sponsam de futuro, minimè violat alienum torum, cum hic ante Matrimonium non cedatur sponsis; ergo adulterium non admittit. Hæc ille. Sed fallitur in eo, quod ait, illam definitionem esse Gelasii Papæ; nam in illo capite non loquitur Pontifex de adulterio, sed tantum de raptu, dicens: *Lex illa præteritorum Principum ibi raptum dicit*

